

คู่มือ

การให้คำแนะนำปรึกษาทางสูติศาสตร์
สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป

Obstetric counselling
for general practitioners

คู่มือ

การให้คำแนะนำปรึกษาทางสูติศาสตร์
สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป

Obstetric counselling for general practitioners

ราคา 200 บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

ธารางรัตน์ หาญประเสริฐพงษ์.

คู่มือ การให้คำแนะนำปรึกษาทางสูติศาสตร์ สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป = Obstetric counselling for general practitioners.-- นครนายก : ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2562.

144 หน้า.

1. สูติศาสตร์. I. ญัฐพร จันทร์தியัง, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

618.2

ISBN 978-616-296-187-8

ผู้พิมพ์ : ธารางรัตน์ หาญประเสริฐพงษ์
ญัฐพร จันทร์தியัง

ออกแบบรูปเล่ม : พัชรินทร์ โพธิ์ทอง (พีพี มีเดีย ดีไซน์ แอนด์ พรินท์)
125/25 หมู่ 8 ถนนปทุมณกัณฑ์ ตำบลคอหงส์
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
โทรศัพท์ 08 8422 5940

ออกแบบปก : วิสวัธ แดงอ่อน

พิมพ์ที่ : บริษัท สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992) จำกัด, กทม.

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มีนาคม 2562 (จำนวน 1,000 เล่ม)

จัดทำและจำหน่ายโดย

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

62 หมู่ 7 ถ.รังสิต-นครนายก ต.องครักษ์ อ.องครักษ์ จ.นครนายก 26120

โทร. 037-395085-6 ต่อ 60811

<http://www.swu.ac.th/index.php>

(สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537)

การให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์มีความสำคัญเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค การวินิจฉัย แนวทางการรักษา และภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้สำหรับแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์โดยเฉพาะแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปและนักศึกษาแพทย์มักพบปัญหาการวางแผนให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ป่วยทางสูติศาสตร์หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำปรึกษาผู้ป่วยเกี่ยวกับเรื่องทางสูติศาสตร์ที่พบบ่อย โดยใช้หลักการสิ่งที่ผู้ป่วยต้องรู้ สิ่งที่จะควรระวัง และสิ่งที่ผู้ป่วยอยากจะได้รับ ผู้นิพนธ์หวังว่าในเบื้องต้นหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวทางเริ่มต้นในการฝึกให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุคลากรทางการแพทย์หัดใหม่ เป็นแนวทางสอบ และเมื่อมีความชำนาญจะทำให้วางแผนการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ป่วยทางสูติศาสตร์ในบริบทต่างๆ ได้เองอย่างครบถ้วน ยังผลให้เกิดประโยชน์ในการดูแลผู้ป่วยทางสูติศาสตร์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ธารารัตน์ หาญประเสริฐพงษ์

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แพทย์หญิง ณิชพร จันทร์तीयง

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ

คณาจารย์ ผู้อบรมสั่งสอนวิชาทางสูติศาสตร์แก่ผู้นิพนธ์ นิสิต
นักศึกษาแพทย์ที่ผู้นิพนธ์ได้มีโอกาสอบรมสั่งสอน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ
ใจให้ทำหนังสือเล่มนี้ เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ผู้นิพนธ์เล็งเห็นว่าสำคัญในการ
เป็นแพทย์ที่สมบูรณ์

หญิงตั้งครรภ์และผู้ป่วยทางสูติศาสตร์ทุกคนที่เป็นโอกาสให้
ผู้นิพนธ์ได้เรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์จนกลั่นกรองเป็นหนังสือเล่มนี้

ผู้นิพนธ์

ผู้พิมพ์

ธารางรัตน์ ทาญประเสริฐพงษ์

พ.บ., ว.ว. สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา

ว.ว. เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์

Certificate of Research or training in Medical Ultrasound from the Japan Society of Ultrasound in Medical Ultrasound, Japan

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

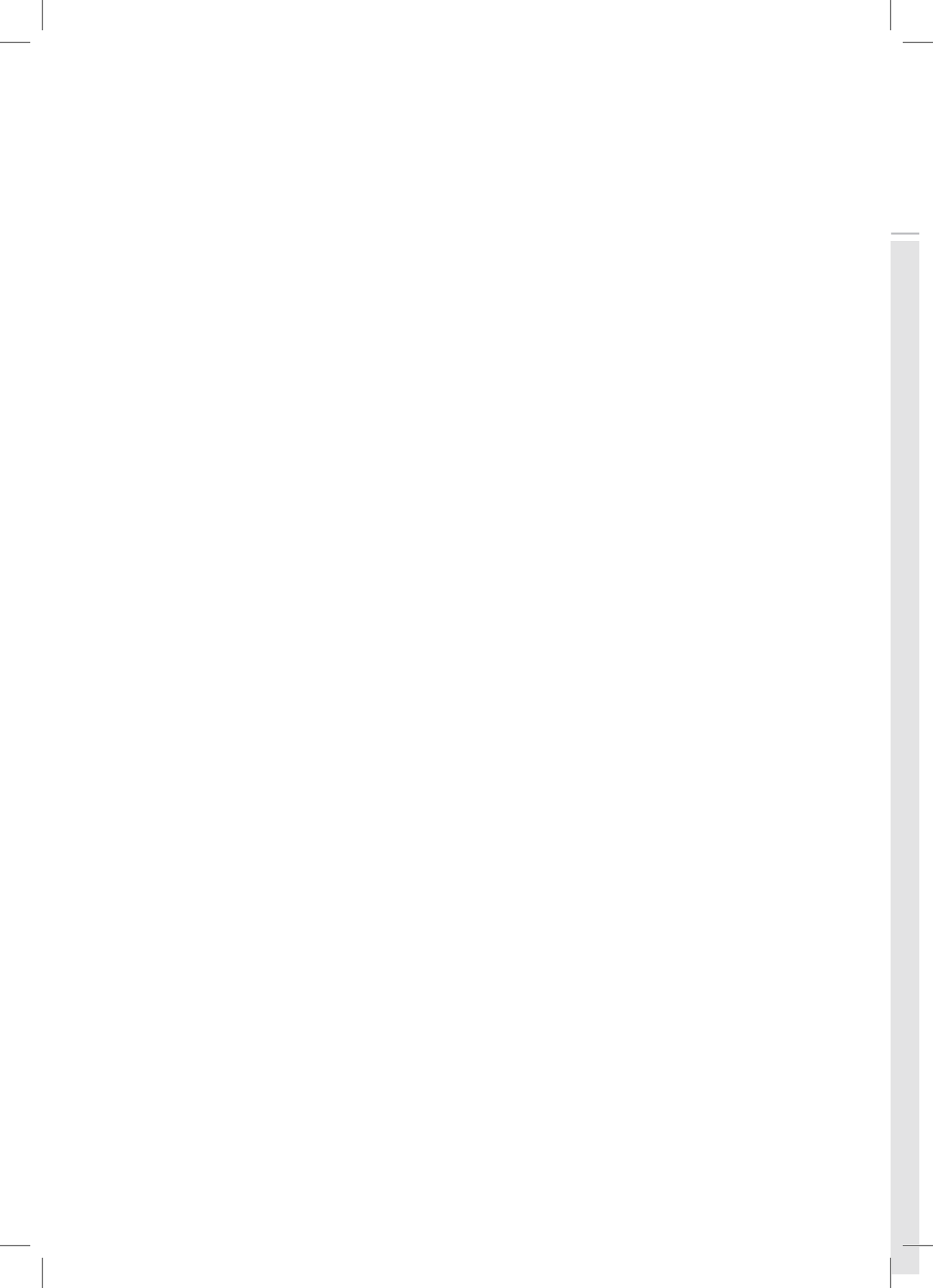
ณัฐพร จันทร์ติง

พ.บ., ว.ว. สูติศาสตร์และนรีเวชวิทยา

ว.ว. มะเร็งนรีเวชวิทยา

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

	หน้า
บทที่ 1 การให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์	1
บทที่ 2 การให้คำแนะนำปรึกษาฝากครรภ์ครั้งแรก	7
บทที่ 3 การให้คำแนะนำปรึกษาก่อนการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการฝากครรภ์ครั้งแรก	13
บทที่ 4 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ตรวจพบติดเชื้อไวรัสตับอักเสบบี	19
บทที่ 5 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ตรวจพบภูมิต้านทานต่อไวรัสเอดส์	23
บทที่ 6 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ตรวจพบติดเชื้อซิฟิลิส	29
บทที่ 7 การให้คำแนะนำปรึกษาตรวจคัดกรองการกลุ่มอาการดาวน์	33
บทที่ 8 การให้คำแนะนำปรึกษาตรวจก่อนคลอดโรคโลหิตจางธาลัสซีเมีย	45
บทที่ 9 การให้คำแนะนำปรึกษาก่อนและหลังการเจาะเยื่อถุงน้ำคร่ำ (amniocentesis)	55
บทที่ 10 การให้คำแนะนำปรึกษาก่อนและหลังการตรวจคลื่นเสียงความถี่สูงทางสูติกรรม (obstetric ultrasound)	67
บทที่ 11 การให้คำแนะนำปรึกษาภายหลังการตรวจติดตามการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง	79

	หน้า
บทที่ 12 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์เตรียม การคลอดทางช่องคลอด (กรณีครรภ์ความเสี่ยงต่ำ)	85
บทที่ 13 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์เตรียม เข้ารับการผ่าตัดคลอด	95
บทที่ 14 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงหลังคลอดเตรียม เข้ารับการทำหมันหลังคลอด	103
บทที่ 15 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงหลังคลอดทางช่องคลอด เตรียมตัวกลับบ้าน	109
บทที่ 16 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงหลังคลอดโดยการ ผ่าตัดคลอดเตรียมตัวกลับบ้าน	115
บทที่ 17 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ตรวจพบ เบาหวานระหว่างตั้งครรภ์	119
บทที่ 18 การให้คำแนะนำปรึกษาหญิงตั้งครรภ์ตรวจพบ หมู่เลือด Rh เป็นลบ	125
ดัชนี	131
Index	134

การให้คำแนะนำ ปรึกษาทางการแพทย์

หัวข้อ

- ความหมายและความสำคัญ
- หลักทั่วไป ขั้นตอนพื้นฐานและจริยธรรม
ในการให้คำแนะนำปรึกษา
- แนวคิดสำหรับการวางแผนให้คำแนะนำปรึกษา
- ข้อควรปฏิบัติสำหรับการให้คำแนะนำปรึกษา
เมื่อวางแผนรวบรวมข้อมูลแล้ว

❁ ความหมายและความสำคัญ

การให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ หมายถึง กระบวนการที่บุคลากรทางการแพทย์ให้ข้อมูลถ่ายทอดความรู้ทางการแพทย์ไปยังผู้รับบริการทางการแพทย์ (ผู้ป่วยและครอบครัว) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับบริการได้รับข้อมูลทางการแพทย์ครบคลุม ถูกต้อง เข้าใจอย่างถ่องแท้จนสามารถให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการรับการรักษาอย่างเหมาะสมตามบริบทของผู้รับบริการแต่ละคน

ความสำคัญของการให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ แบ่งตามมุมมองของแต่ละบุคคล ได้แก่

1. ผู้รับบริการทางการแพทย์ การเข้ารับคำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ทำให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจโรค ความเจ็บป่วย แนวทางการรักษา และช่วยให้สามารถเลือกการรักษาที่เหมาะสม ตลอดจนเข้าใจและยอมรับหากเกิดอาการแทรกซ้อนหรือผลการรักษาไม่พึงประสงค์

2. ผู้ให้บริการทางการแพทย์ การให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์อย่างเหมาะสมและครอบคลุมช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ช่วยให้ผู้ป่วยเข้าใจโรค แนวทางการรักษา และยอมรับหากเกิดอาการแทรกซ้อนหรือผลการรักษาไม่พึงประสงค์ ตลอดจนลงนามยินยอมทำการรักษาต่างๆ เมื่อได้ทำความเข้าใจแล้ว ช่วยลดความเสี่ยงการฟ้องร้องทางการแพทย์

3. สำหรับนิสิต นักศึกษาแพทย์และแพทย์เวชปฏิบัติ กระบวนการให้คำแนะนำปรึกษาเป็นหัวใจหลักที่ต้องเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ การประเมินผลการเรียนรู้ทุกระดับชั้น จะมีการประเมินการให้คำแนะนำปรึกษาเสมอ ทักษะการให้คำแนะนำปรึกษาที่ดีเกิดจากองค์ความรู้พื้นฐานอย่างถ่องแท้เรื่องโรคที่จะให้คำแนะนำปรึกษา ทักษะการสื่อสาร เจตคติและการยึดหลักจริยธรรม

❖ หลักทั่วไป ขั้นตอนพื้นฐานและจริยธรรมในการให้คำแนะนำปรึกษา

1. ไม่ชี้นำทั้งโดยภาษาพูดและภาษากาย ให้ตัดสินใจว่าควรหรือไม่ควรทำสิ่งใด
2. เคารพการตัดสินใจของผู้รับบริการทางการแพทย์ (autonomy) การดำเนินการตรวจวินิจฉัยหรือรักษาใดๆ ทำเมื่อได้ขอความยินยอม (informed consent) แล้ว ผู้รับบริการทางการแพทย์มีสิทธิที่จะตัดสินใจเลือกหรือปฏิเสธการรักษาได้
3. การให้คำแนะนำปรึกษาต้องเป็นธรรม (justice) ผู้รับบริการทางการแพทย์ทุกคนสามารถเข้าถึงการตรวจและรักษาอย่างเท่าเทียม
4. การรักษาหรือการตัดสินใจใดๆ ถือเป็นความลับของผู้รับบริการทางการแพทย์ (confidentiality)
5. การให้คำแนะนำปรึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับบริการทางการแพทย์ได้รับประโยชน์สูงสุด (beneficence) เฉพาะสิ่งที่มีความจำเป็น ไม่ทำเกินความจำเป็น และไม่ก่อให้เกิดอันตราย (non-maleficence)
6. เปิดโอกาสให้หญิงตั้งครรภ์และคู่สมรสได้ถามหากมีข้อสงสัย
7. สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรแก่หญิงตั้งครรภ์และคู่สมรส โดยสถานที่ที่ให้คำแนะนำปรึกษาควรมีความเป็นส่วนตัว ไม่มีเสียงดังรบกวนเพื่อให้ทั้งผู้ให้และผู้รับคำแนะนำปรึกษามีสมาธิในการให้และรับคำแนะนำปรึกษาโดยไม่เกิดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล
8. หลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางการแพทย์ที่ซับซ้อน ศัพท์ภาษาอังกฤษ มีการลำดับการให้ข้อมูลอย่างเป็นระบบไม่วกวน ไม่พูดเร็ว น้ำเสียงได้ยินชัดเจน ชัดคำ พยายามพูดแบบวนกลบคือแจ้งสิ่งที่เป็นข้อดี ประโยชน์หรือข่าวดีก่อนสิ่งที่เป็นข้อเสีย ความเสี่ยงหรือข่าวร้าย
9. ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาควรมีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อย การสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษากายมีความสุภาพเรียบร้อยให้เกียรติผู้เข้ารับบริการ ไม่กระโชกหรือมีลักษณะคุกคาม มีการปลอบให้กำลังใจเพื่อลดความกังวล มีการประสานสายตา แสดงสีหน้าท่าทางอย่างเหมาะสม

10. ผู้ให้คำแนะนำปรึกษาควรเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดีตามจังหวะการสนทนา ไม่คิดว่าตนเองฉลาดกว่า พยายามเข้าใจมุมมองและเหตุผลของผู้เข้ารับบริการ เข้าใจความแตกต่างระหว่างพื้นฐานของแต่ละบุคคล เชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม มีการขออนุญาตก่อนถามคำถามส่วนตัว

11. หลีกเลี่ยงข้อจำกัดเรื่องเวลา หรือเร่งรัดให้ผู้เข้ารับบริการตัดสินใจทำหรือ ปฏิเสธสิ่งใด

❖ แนวคิดสำหรับการวางแผนให้คำแนะนำปรึกษา

สำหรับนิสิต นักศึกษาแพทย์และแพทย์เวชปฏิบัติ ก่อนการให้คำแนะนำปรึกษาทางการแพทย์ควรทบทวนความรู้เรื่องที่จะให้คำแนะนำปรึกษา วางแผนรวบรวมข้อมูลที่จะให้คำแนะนำปรึกษา แยกย่อยตามหัวข้อ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ผู้เข้ารับบริการต้องรู้ เป็นข้อมูลหัวใจสำคัญ
2. ข้อมูลที่ผู้เข้ารับบริการควรจะรู้ เป็นข้อมูลที่หากผู้เข้ารับบริการทราบจะทำให้การรับบริการทางการแพทย์ราบรื่นขึ้น
3. ข้อมูลที่ผู้เข้ารับบริการน่าจะอยากรู้ ข้อมูลส่วนนี้ไว้เพื่อตอบคำถามกรณีผู้เข้ารับบริการสอบถาม

❖ ข้อควรปฏิบัติสำหรับการให้คำแนะนำปรึกษา เมื่อวางแผนรวบรวมข้อมูลแล้ว ได้แก่

1. แนะนำตนเอง แจ้งจุดประสงค์ของการให้คำแนะนำปรึกษา เช่น แจ้งผลเลือดตรวจฝากครรภ์ครั้งแรก ให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องการเจาะเยื่อถุงน้ำคร่ำเพื่อวิเคราะห์จำนวนแท่งพันธุกรรม เป็นต้น

2. ตรวจสอบชื่อนามสกุลของผู้รับบริการให้ถูกต้อง กรณีเป็นการให้คำแนะนำปรึกษาก่อนคลอด ตรวจสอบชื่อนามสกุลทั้งผู้เข้ารับบริการ (หญิงตั้งครรภ์) และคู่สมรส ตรวจสอบผลเลือดหรือผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการว่าตรงกับผู้รับบริการ

3. ผู้ให้คำแนะนำปรึกษา ควรจัดลำดับบทสนทนาไว้คร่าวๆ เพื่อให้การให้คำแนะนำปรึกษาไม่วกวน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย กระชับ

4. การใช้สรรพนามแทนชื่อหญิงตั้งครรภ์ที่แนะนำคือ คุณตามด้วยชื่อหญิงตั้งครรภ์ เช่น คุณสมศรี คุณแม่ เป็นต้น หลีกเลี่ยงคำสรรพนามที่ไม่เหมาะสม เช่น คนไข้ ผู้ป่วย ฉันท เธอ ตัวเอง เป็นต้น ไม่เรียกชื่อหญิงตั้งครรภ์โดยไม่มีคำนำหน้า เช่น สมศรี นางสมศรี เป็นต้น หลีกเลี่ยงการเรียกหญิงตั้งครรภ์เสมือนเป็นญาติ เช่น น้อง พี่ ป้า เป็นต้น

5. การใช้สรรพนามแทนชื่อผู้ให้คำแนะนำปรึกษาที่แนะนำเหมาะสม ได้แก่ คุณหมอ หมอ นิสิตแพทย์ นักศึกษาแพทย์ เป็นต้น

6. เมื่อสิ้นสุดประโยคควรมีคำลงท้ายอย่างเหมาะสม เช่น ค่ะ ค๊ะ ครับ ไม่ควรใช้คำลงท้ายที่แสดงว่าหญิงตั้งครรภ์เป็นผู้น้อยกว่า เช่น จ๊ะ เนอะ เป็นต้น

7. เครื่องแต่งกาย การแต่งกายสุภาพ สะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นที่น่าเชื่อถือแก่หญิงตั้งครรภ์และคู่สมรส แพทย์หญิงไม่แต่งกายด้วยชุดกระโปรงสั้นจนเกินไป ไม่ควรสวมรองเท้าตะเจะในการดูแลหรือสนทนากับหญิงตั้งครรภ์ ไม่นั่งไขว่ห้าง หรือยึดเหยียดเท้าออกด้านหน้าเข้าหาคู่สนทนา

หนังสืออ้างอิง

1. Ethical issues in obstetrics and gynecology by the FIGO Committee for the Study of Ethical Aspects of Human Reproduction and Women's Health October 2012.

คู่มือ

การให้คำแนะนำปรึกษาทางสูติศาสตร์
สำหรับแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป
Obstetric counselling for general practitioners